

Shahid Chamran
University of Ahvaz

Journal of Studies in Library and Information Science (JSLIS)

 [10.22055/SLIS.2021.32105.1682](https://doi.org/10.22055/SLIS.2021.32105.1682)

Research Paper

Identifying Psychological Factors Affecting Users' Information-seeking Behavior: A systematic review

Farshad Parhamnia¹

1. Assistant Professor, Department of Knowledge and Information Science, Kermanshah Branch, Islamic Azad University, Kermanshah, Iran

Article Info.

Received: 2019-12-30

Accepted: 2021-02-22

Abstract

Background and Objectives: There has been a long dispute among researchers in the field of information science and epistemology about information behaviors and cognitive aspects of individuals' behavior. Also, one of the important arguments for using information technology to search for information is that these behaviors are influenced by the cognitive and behavioral aspects of individuals. Therefore, one of the important factors that play an essential role in the information-seeking behavior of individuals is psychological factors. Since no systematic review of information-seeking behavior in Iran has been conducted so far, and also considering the importance and advantage of using a systematic review to review background studies, the present study was an attempt to identify the psychological factors affecting information-seeking behavior. Therefore, this study aims to identify the psychological factors affecting the information-seeking behavior of information users by employing a systematic review.

Methodology: In the present study, a systematic method was used as the research method. To investigate the research process, the framework suggested by Arksey & O'Malley (2005) was used as the main guide. This framework includes a set of structured and detailed guidelines for designing, implementing, and reporting results in systematic review studies. These steps include:

The first step was to ask a research question. At this stage, the researcher addresses two questions. The second step was to identify studies in full text related to information-seeking behavior. The third step was to select articles. The primary criterion for entering the study was the relationship between articles and psychological factors in information-seeking behavior in the two databases of the Scientific Information Database and Institute of Humanities and Cultural Studies, Comprehensive Portal of Human Sciences. The fourth step was to extract data from selected articles. At this stage, all articles related to the selected topic were then transferred to the data extraction form based on Excel software, which was designed for the research. The fifth step was data collection, summarization, and reporting.

Findings: Finding showed out of 484 articles, 419 articles (including 322 articles unrelated to the purpose of this study, 28 articles lacking access to its full text, and 68 duplicate articles from both databases) were screened. Thus, 66 articles were screened. After reviewing the titles, this number of

29 articles were not in line with the research goal and were excluded from the review of this article. In the next step, 12 articles were published using the abstract. Finally, using the main text of the article, 25 articles were considered as the sample of the study. Also, findings showed that out of 25 articles, 20 articles were survey method, 3 articles were experimental and 2 articles were library type. Also, 18 articles, their statistical population was related to students, especially graduate students of different universities, 2 articles were related to high school students, 1 article was related to public library users, 1 article was related to clergy men and 1 article was related to faculty members. It is a university science. On the other hand, due to their nature, 2 articles did not have a statistical population. In general, three main components and 16 variables have been effective on information-seeking behavior. The main psychological factors include socio-educational factors (information counseling, and self-efficacy); cognitive factors were comprised of (thinking styles, critical thinking, creativity, curiosity and mental norms, motivational beliefs, cognitive styles, cognitive and metacognitive strategies, epistemological beliefs, self-directed learning and self-regulation); and finally the factors which result in mental and personality disorders (anxiety, excitement, and personality).

Discussion: Psychological factors seem to play an important role in the information-seeking behavior of information users in different societies, and Iranian society is no exception. However, in the published articles in the field of information-seeking behavior, more attention has been paid to information content and less attention has been paid to the psychological characteristics of individuals that originated from the human psyche and mind. In other words, information seekers' information-seeking behaviors rely heavily on psychological factors and personal characteristics.

One of the most important results of the present study is the identification of psychological factors that affect users' information-seeking behavior. This study also provides the opportunity for researchers to be more aware of the gaps in the field of psychological factors in one of the most important areas of information science and epistemology, which is information-seeking behavior in future research. In general, given that psychological factors play an important role in the information-seeking behavior of information users, programmers must take important steps to improve and improve the quality of information-seeking by focusing on these factors.

Keywords: *Cognitive factors, Socio-educational factors, Personality disorders, Information seeking behavior, Systematic review.*

***Corresponding author:**

Email: fparhamnia@yahoo.com

How to Cite:

Parhamnia, F. (2021). Identifying Psychological Factors Affecting Users' Information-seeking Behavior: A systematic review. *Journal of Studies in Library and Information Science*, 13(3): 82-105.

شناسایی عوامل مؤثر روانشناختی بر رفتار اطلاع‌یابی کاربران اطلاعاتی: مطالعه مرور نظام‌مند

فرشاد پرهام‌نیا^۱

۱. استادیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران.

اطلاعات مقاله

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۱۲/۰۴

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۱۰/۰۹

چکیده

هدف: یکی از عوامل مهمی که در رفتار اطلاع‌یابی افراد نقش اساسی ایفا می‌کند، عوامل روانشناختی است. هدف پژوهش حاضر شناسایی عوامل مؤثر روانشناختی بر رفتار اطلاع‌یابی کاربران اطلاعاتی با استفاده از مرور نظام‌مند می‌باشد.

روش‌شناسی: روش پژوهش این مطالعه، با استفاده از روش مرور نظام‌مند انجام گردید. در این مطالعه با استفاده از چارچوب آرکسی و اومالی (۲۰۰۵) به عنوان راهنمای اصلی در نظر گرفته شد. این راهنما شامل مجموعه‌ای از دستورالعمل‌های ساختارمند و دقیق برای طراحی، اجرا و گزارش نتایج در مطالعات مرور نظام‌مند است. این مراحل شامل تعیین سؤال؛ شناسایی مطالعات مرتبط؛ معیار انتخاب مطالعات؛ استخراج داده‌ها؛ خلاصه‌سازی و گزارش یافته‌ها است. پس از جستجو در پایگاه اطلاعاتی پژوهشگاه علمی جهاد دانشگاهی و پورتال جامع علوم انسانی تعداد ۴۸۴ مقاله بررسی شد که پس از حذف تکرار و اعمال معیارهای انتخاب مقاله در مجموعه ۲۵ مقاله جهت تحلیل انتخاب شدند.

یافته‌ها: یافته‌های نشان داد از ۲۵ مقاله، ۲۰ مقاله به روش پیمایشی، ۳ مقاله تجربی و ۲ مقاله از نوع کتابخانه‌ای بودند. همچنین ۱۸ مقاله، جامعه آماری آن‌ها مربوط به دانشجویان به ویژه دانشجویان تحصیلات تکمیلی، ۲ مقاله مربوط به دانش‌آموزان دبیرستان‌ها، ۱ مقاله مربوط به کتابخانه‌های عمومی، ۱ مقاله مربوط به حوزه‌های علمیه و ۱ مقاله مربوط به اعضای هیأت علمی بودند. از طرف دیگر ۲ مقاله فاقد جامعه آماری بودند. همچنین یافته‌های پژوهش نشان داد مهمترین عوامل مؤثر روانشناختی بر رفتار اطلاع‌یابی شامل سه مؤلفه اصلی و ۱۶ متغیر بود که این مؤلفه‌ها و متغیرها شامل عوامل اجتماعی-تربیتی (مشاوره اطلاعاتی و خودکارآمدی)، عوامل شناختی (سبک‌های تفکر، تفکر انتقادی، خلاقیت، کنجکاوی و هنجارهای ذهنی، باورهای انگیزشی، سبک‌های شناختی، راهبردهای شناختی و فراشناختی، باورهای معرفت‌شناختی، یادگیری خودراهبر و خودتنظیمی) و عامل اختلالات روانی و شخصیت (اضطراب، هیجان و شخصیت) طبقه‌بندی شد.

نتیجه‌گیری: عوامل روانشناختی نقش مهمی در رفتار اطلاع‌یابی کاربران اطلاعاتی در جوامع مختلف دارند و جامعه ایرانی هم از این قاعده مستثنی نیست. با این وجود در مقالات منتشر شده در حوزه رفتار اطلاع‌یابی بیشتر به محمل‌های اطلاعاتی پرداخته شده و کمتر به ویژگی‌های روانشناختی افراد که نشأت گرفته از روان و ذهن انسان بوده، توجه شده است. بنابراین ضروری است که برنامه‌ریزان بتوانند با تمرکز بر این عوامل در راستای ارتقاء و بهبود کیفیت اطلاع‌یابی گام‌های مهمی بردارند. همچنین این اثر این امکان را برای پژوهشگران فراهم می‌آورد تا با اطلاع از خلاءهای موجود در زمینه عوامل مؤثر روانشناختی بر رفتار اطلاع‌یابی را در پژوهش‌های آتی با آگاهی بیشتری مورد مطالعه قرار دهند.

کلیدواژه‌ها: عوامل شناختی، عوامل اجتماعی-تربیتی، عوامل اختلالات روانی و شخصیت، رفتار اطلاع‌یابی، مرور نظام‌مند

*نویسنده مسئول

ایمیل: fparhamnia@yahoo.com

استناد به این مقاله:

پرهام‌نیا، فرشاد (۱۴۰۰). شناسایی عوامل مؤثر روانشناختی بر رفتار اطلاع‌یابی کاربران اطلاعاتی: مطالعه مرور نظام‌مند. مطالعات کتابداری و علم اطلاعات، ۱۳(۳): ۸۲-۱۰۵.

مقدمه و بیان مسئله

بشر همواره به دنبال کشف پدیده‌های اطراف خود است. انسان‌ها در زندگی فعالیت‌های مختلفی انجام می‌دهند که انجام آن‌ها بدون داشتن شناخت و درک پدیده‌های پیرامون میسر نخواهد بود. لذا برای دستیابی به این شناخت، به اطلاعات نیاز است (Kavaroie, Momeni & Haji Zynolabedini, 2016). افزایش روزافزون اطلاعات و پی‌بردن به ارزش و اهمیت اطلاعات در زندگی شخصی و حرفه‌ای، معضل چگونگی دسترسی به اطلاعات را به دنبال دارد و دسترسی به اطلاعات مورد نیاز از میان انبوه اطلاعات موجود، مهارت‌های خاصی را می‌طلبد (Sookhtanlo, Movahed & Rezvanfar, 2010). از طرفی، در عصر حاضر نیز اطلاعات از ضروری‌ترین نیازهای سازمان‌ها و ارگان‌ها بوده و بدون آن بقای آن‌ها غیرممکن می‌باشد. توجه به اطلاعات مورد نیاز یک سازمان نیازمند شناخت رفتار اطلاع‌یابی افراد زیر مجموعه آن سازمان است. این رفتار که یک فرد برای دستیابی به سؤالات از خود بروز می‌دهد را رفتار اطلاع‌یابی می‌گویند (Davarpanah, 2007). به بیان دیگر، فرد پس از وجود تردید در خود فعالیت‌هایی را در جهت رفع نیازهای اطلاعاتی‌اش انجام می‌دهد. این رفتار که مستلزم گردآوری، دریافت و انتقال اطلاعات است (Naeimi, Mohamad Esmaeeli & Heidari, 2018) با این وجود، جستجوی اطلاعات به عنوان جنبه‌ای از رفتار اطلاعات مورد توجه بسیاری از پژوهشگران قرار گرفته است که مقالات بی‌شماری در مورد آن و همچنین جنبه‌های دیگر مانند نیازهای اطلاعاتی و استفاده از اطلاعات منتشر شده است.

یکی از مشکلات کاربران اطلاعاتی انتخاب منابع اطلاعاتی مناسب است که تحت عنوان رفتارهای اطلاعاتی است. در خصوص رفتارهای اطلاعاتی ویلسون (Wilson) به چهار نوع از رفتارها شامل رفتار اطلاعاتی، رفتار اطلاع‌جویی، رفتار اطلاع‌یابی و رفتار استفاده از اطلاعات اشاره می‌کند و بین آنان تمایز قائل شده است. وی رفتار اطلاع‌جویی را جستجوی هدفمند اطلاعات تعریف می‌کند که به منظور رفع نیازهای اطلاعاتی انجام می‌شود (Noukarizi & Davarpanah, 2006; Wilson, 2000). پژوهشگران حوزه علم اطلاعات به بحث‌های فراوانی در باره رفتارهای اطلاعاتی و جنبه‌های شناختی رفتار افراد پرداخته‌اند؛ چنانچه عباسی (Abbasi, 2010) به برخی از این جنبه‌ها مانند عوامل انگیزشی، ملاحظات رفتاری، توسعه فکری و تیپ‌های شخصیتی اشاره می‌کند (cited in Ebrahimi, Fereshteh Hekmat & Jowkar, 2015). یا در برخی از پژوهش‌ها نیز به فرایندهای شناختی متفاوتی مانند فرایندهای حافظه، عوامل معنایی و سبک‌های یادگیری اشاره کرده‌اند (Parsaeian, 2016). از آنجائی که جستجوی اطلاعات فرایندی کاملاً ذهنی است (Weiler, 2004) یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر در رفتار اطلاع‌یابی، فرد جستجوکننده و خصوصیات خاص او است که بر روی راهبردهای جستجو و رفتار کلی اطلاع‌یابی تأثیرگذار است. این خصوصیات شامل خصوصیات جمعیت‌شناختی و روانشناختی است (Malliari, Korobili & Zapounidou, 2011). همچنین یکی از بحث‌های مهم استفاده از فناوری اطلاعات به منظور جستجوی اطلاعات، این است که این رفتارها متأثر از جنبه‌های شناختی و رفتار فردی است. برای مثال Ingwersen معتقد است که فرایند اطلاع‌یابی با عوامل شناختی، همچون تفکر، قوه ادراک، حافظه، تشخیص، یادگیری و حل مسأله ارتباط دارد (Norouzi Chakly, 2006). همچنین ویلسون (Wilson) معتقد است که درک و شناخت ویژگی‌های شخصیتی و تفسیر و تبیین تفاوت‌های آن‌ها می‌تواند در رفتار اطلاع‌یابی حائز اهمیت باشد (Davarpanah, 2007). از طرف دیگر، رفتار اطلاع‌یابی صرفاً از یک نوع تفکر سطحی در افراد نشأت نمی‌گیرد و مراحل بالای تفکر در آن نقش دارد تا آن جایی که رفتار اطلاع‌یابی رفتاری مسأله محور تلقی می‌شود (Marchionini, 1995). بنابراین یکی از عوامل مهمی که در رفتار اطلاع‌یابی افراد نقش اساسی را ایفا می‌کند عوامل روانشناختی است.

از آنجایی که تاکنون پژوهشی به روش مرور نظام‌مند در رفتار اطلاع‌یابی در ایران انجام نشده است، و همچنین با توجه به اهمیت و مزیت به کارگیری مرور نظام‌مند برای بررسی مطالعات پیشینه، در این مقاله سعی شد برای شناسایی عوامل مؤثر

پرهام‌نیا: شناسایی عوامل مؤثر روانشناختی بر رفتار اطلاع‌یابی کاربران اطلاعاتی: مطالعه مرور نظام‌مند

روانشناختی بر رفتار اطلاع‌یابی از این روش استفاده شود. همچنین معیارهای ورود به این مطالعه شامل مقالات فارسی بود. بنابراین از مقالات منتشر شده در دو پایگاه مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی و پورتال جامع علوم انسانی استفاده شد و هدف اصلی این پژوهش این است که عوامل مؤثر روانشناختی بر رفتار اطلاع‌یابی در مطالعات پیشین شناسایی شوند.

روش‌شناسی

در این مطالعه از روش نظام‌مند به عنوان روش پژوهش استفاده شد. مرکز مرورها و انتشار (Centre for Reviews and Dissemination, 2009) در خصوص توضیح مرور نظام‌مند بیان می‌کند که در این نوع، از روش‌های منظم و مشخصی جهت شناسایی، گزینش و ارزیابی نقادانه پژوهش‌های اولیه در باب موضوع استفاده می‌شود و داده‌های این مطالعات استخراج و تجزیه و تحلیل می‌شوند (cited in Abbasi & Serajzadeh, 2015). مرور نظام‌مند اساساً برای پاسخگویی به یک سؤال پژوهشی مبتنی بر ارزیابی همه مطالعات پژوهشی مربوط به این سؤال، صورت می‌گیرد (Strech & Sofaer, 2012). مرورهای نظام‌مند، پژوهش‌های انجام شده در رابطه با یک موضوع خاص را به صورت مختصر و مفید در اختیار می‌گذارند. مرورهای نظام‌مند بر خلاف رویکرد سنتی برای مرور مقالات، مانند پژوهش‌های اولیه از اصول و قواعد دقیق و سختگیرانه‌ای متابعت می‌کنند و روش انجام آن‌ها نیز به صورت از پیش طراحی شده در پروتکل مرور نظام‌مند مشخص شده است (Rajabzadeh, Shirvani, & Treasury, 2006).

به منظور بررسی فرایند پژوهش، در این مطالعه از چارچوب آرکس و اومالی (Arksey & O'malley, 2005) به عنوان راهنمای اصلی استفاده شد. علت انتخاب این چارچوب این است که مراحل تحلیل بر پایه بهترین و در عین حال از دستوالعمل ساده‌ای برخوردار است. بنابراین این راهنما شامل مجموعه‌ای از دستورالعمل‌های ساختارمند و دقیق برای طراحی، اجرا و گزارش نتایج در مطالعات مرور نظام‌مند است. این مراحل شامل تعیین سؤال؛ شناسایی مطالعات مرتبط؛ معیار انتخاب مطالعات؛ استخراج داده‌ها؛ خلاصه‌سازی و گزارش یافته‌ها است.

- مرحله اول مربوط طرح سؤال پژوهش است. در این مرحله پژوهشگر به دو سؤال می‌پردازد. اولین سؤال این است که پژوهشگران از چه رویکرد پژوهشی و از کدام ابزار گردآوری داده استفاده کرده‌اند و دومین سؤال چه ابعاد یا مؤلفه‌های روانشناختی در رفتار اطلاع‌یابی کاربران اطلاعاتی مؤثر است؟
- مرحله دوم شناسایی مطالعات مرتبط با رفتار اطلاع‌یابی می‌باشد. با توجه به هدف پژوهش، از راهبردهای جستجوی اطلاعات از دو پایگاه مشهور به زبان فارسی که امکان دسترسی به متن کامل مقالات را میسر کرده یعنی پایگاه مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی و پورتال جامع علوم انسانی استفاده شد. برای تدوین راهبردهای جستجو در پایگاه‌های مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی و پورتال جامع علوم انسانی، کلید واژه‌ها بر مبنای متون پیشین همچون ویلسون (Wilson, 2000)، نظر خبرگان موضوعی (سه نفر از اعضای هیأت علمی گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی) و یک نفر کتابدار با سابقه بخش مرجع کتابخانه دانشگاهی استفاده شد. کلید واژه‌های مورد نظر در این مطالعه، شامل رفتار اطلاع‌یابی، رفتار اطلاع‌جویی، رفتار اطلاعاتی، رفتار استفاده از اطلاعات، جستجوی اطلاعات و بازیابی اطلاعات می‌باشد. نتایج این مرحله از پژوهش در جدول ۱ نشان داده شده است.

جدول ۱. توزیع فراوانی مقالات جستجو شده در دو پایگاه

Table 1. Frequency distribution of articles in two databases

درصد percentage	فراوانی Frequency	جمع Total	چکیده Abstract	تعداد Number	واژه جستجو Search term	پایگاه Database
		88	4	84	رفتار اطلاع‌یابی	پایگاه مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی Scientific Information Database
29.54	143	5	-	55	Information behavior	پورتال جامع علوم انسانی Comprehensive Portal of Human Sciences
		15	2	13	رفتار اطلاع‌جویی	پایگاه مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی Scientific Information Database
5.8	28	13	1	12	Information seeking behavior	پورتال جامع علوم انسانی Comprehensive Portal of Human Sciences
		34	5	29	رفتار اطلاعاتی	پایگاه مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی Scientific Information Database
14.3	69	35	1	34	Information behavior	پورتال جامع علوم انسانی Comprehensive Portal of Human Sciences
		5	-	5	رفتار استفاده از اطلاعات	پایگاه مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی Scientific Information Database
1.2	6	1	-	1	Information use behavior	پورتال جامع علوم انسانی Comprehensive Portal of Human Sciences
		25	4	21	جستجوی اطلاعات	پایگاه مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی Scientific Information Database
10.7	52	27	1	26	Information searching	پورتال جامع علوم انسانی Comprehensive Portal of Human Sciences
		64	8	56	بازیابی اطلاعات	پایگاه مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی Scientific Information Database
38.4	186	122	2	120	Information retrieval	پورتال جامع علوم انسانی Comprehensive Portal of Human Sciences
100	484	484	28	436		جمع کل Total

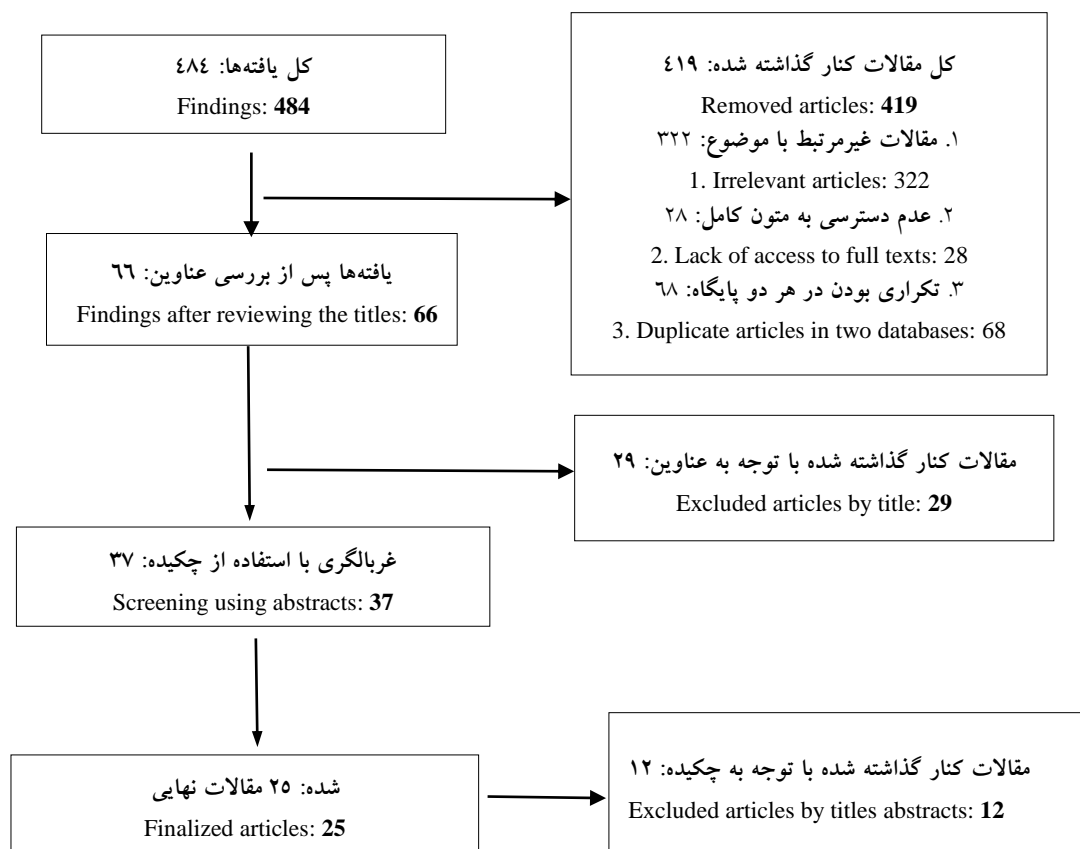
همانطوری که در جدول ۱ ملاحظه می‌شود بیشترین فراوانی مربوط به واژه بازیابی اطلاعات با تعداد ۱۸۶ مقاله معادل ۳۸/۴ درصد است و کمترین فراوانی مربوط به واژه رفتار استفاده از اطلاعات با تعداد ۶ مقاله معادل ۱/۲ درصد می‌باشد. در ضمن تعداد ۲۸ مقاله معادل ۵/۸ درصد از مقالات جستجو شده در پایگاه‌های اطلاعاتی به صورت چکیده و فاقد متن کامل بودند.

پرهام‌نیا: شناسایی عوامل مؤثر روانشناختی بر رفتار اطلاع‌یابی کاربران اطلاعاتی: مطالعه مرور نظام‌مند

- مرحله سوم معیار انتخاب مقالات بود. معیار ابتدایی برای ورود به مطالعه ارتباط مقالات با عوامل روانشناختی در رفتار اطلاع‌یابی در ایران است. بنابراین در این مرحله کلیه مقالاتی که به نحوی همسو با هدف این پژوهش بودند انتخاب شدند. بنابراین معیارهای اصلی ورود و خروج مطالعات به صورت زیر بودند:
 ۱. بازه زمانی مقالات منتشر شده تا مهر سال ۱۳۹۸ و فقط به زبان فارسی می‌باشد.
 ۲. مقالات منتشره دارای متن کامل بودند؛ بنابراین مقالاتی که به صورت چیکده توسط این دو پایگاه فهرست شده بودند در نظر گرفته نشدند؛
 ۳. مقالات مربوط به همایش‌ها، کنفرانس‌ها، سمینارها و کنگره‌ها در نظر گرفته نشدند.
- مرحله چهارم استخراج داده‌ها از مقالات انتخاب شده بود. در این مرحله کلیه مقالات مرتبط با موضوع انتخاب سپس در فرم استخراج داده‌ها بر اساس نرم افزار اکسل که منطبق با هدف پژوهش طراحی گردید، انتقال داده شد. این فرم شامل قسمت‌هایی از جمله عنوان مطالعه، نام نویسنده(ها) و سال انتشار، نوع مطالعه، متغیرهای پژوهش، قسمت‌های مهم یافته‌های پژوهش، جامعه آماری و ابزارهای گردآوری داده‌ها می‌باشد (جدول ۲ الی ۴). مرحله پنجم گردآوری، جمع‌بندی و گزارش داده‌ها انجام شد.

یافته‌ها

پس از جستجو، تعداد ۴۸۴ مقاله در پایگاه مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی و پورتال جامع علوم انسانی جستجو شد که پس از حذف مقالات تکراری و اعمال معیارهای انتخاب مقاله در مجموعه ۲۵ مقاله انتخاب شدند. این فرایند در شکل ۱ نشان داده است.

شکل ۱. فرایند انتخاب مقالات مرتبط با رفتار اطلاع‌یابی

Figure 1. The process of selecting articles related to information-seeking behavior

همانطور که در شکل ۱ ملاحظه می‌شود کل مقالات مرتبط با رفتار اطلاع‌یابی در دو پایگاه اطلاعاتی ۴۸۴ مقاله بود. از این تعداد ۴۱۹ مقاله شامل ۳۲۲ مقاله غیرمرتبط با هدف این پژوهش، ۲۸ مقاله عدم دسترسی به متن کامل آن و ۶۸ مقاله تکراری از هر دو پایگاه غربالگری شد. بنابراین تعداد ۶۶ مقاله بدست آمد. پس از بررسی عناوین این تعداد ۲۹ مقاله، با هدف پژوهش همسو نبودند از گردونه بررسی این مقاله خارج شدند. در مرحله بعدی با استفاده از چکیده تعداد ۱۲ مقاله کنار گذاشته است و در نهایت با استفاده از متن اصلی مقاله تعداد ۲۵ مقاله به عنوان جامعه این پژوهش در نظر گرفته شد که مشخصات این ۲۵ مقاله در جدول ۲ نشان داده شده است.

جدول ۲. مطالعات بررسی شده در پایگاه مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی و پورتال جامع علوم انسانی به ترتیب سال انتشار

Table 2. Studies reviewed in the database of Jihad University Scientific Information Center and the Comprehensive Humanities Portal based on the year of publication

ردیف Rows	عنوان مقاله Article title	نویسنده /سال Author / Year	متغیرهای مورد بررسی Variables examined	یافته‌های پژوهش Research findings
1	معرفت‌شناسی و رفتار اطلاع‌جویی: نتایج یک پژوهش کمی	خسروجردی Khowsrojerdi (2009)	معرفت‌شناسی	از بین بعاد باورهای معرفت‌شناختی شومر، سازماندهی دانش و قضاوت ربط اطلاعات دانشجویان رابطه معنادار مثبت و نیز بین سازماندهی دانش و بُعد تخصیص زمان رابطه مثبت وجود دارد. بُعد سرعت فراگیری و تأیید دانش رابطه معنادار و منفی وجود دارد.
2	نقش ابعاد شخصیت در رفتار اطلاع‌جویی دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه تهران در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵	خسروجردی، علومی، نقشینه و محسنی Khowsrojerdi, Olomi, Naghshineh & Mohseni (2009)	شخصیت	بیه طور کلی بین ابعاد شخصیت با ابعاد رفتار اطلاع‌جویی دانشجویان کارشناسی ارشد رابطه معناداری وجود دارد.
3	بررسی اضطراب اینترنتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه های بیرجند و فردوسی در فرایند جستجوی اطلاعات	نارمنجی و نوکاریزی <u>Narmanji</u> & <u>Nowkarizi</u> (2009)	اضطراب اینترنتی	تفاوت معناداری را بین میانگین نمرات اضطراب اینترنتی جامعه مورد مطالعه و نمره متوسط اضطراب اینترنتی نشان داد و مشخص شد که اضطراب آنها به طور معناداری در جامعه از سطح متوسط پایین تر است.
4	بررسی نقش منابع انسانی و ویژگی‌های روانشناسی بر رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان ترویج و آموزش کشاورزی ایران	سوختانلو، موحد، رضوانفر Sookhtanlo, Movahed & Rezvanfar (2010)	برون‌گرایی و وظیفه‌مداری	گرایش به وظیفه‌مداری در جنسیت زن و در بین دانشجویان مقطع کارشناسی بیشتر بوده، ولی گرایش به برون‌گرایی در جنسیت مرد و در بین دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد، بیشتر بوده است. عوامل مختلف انسانی دخیل در امر بازیابی اطلاعات یعنی کاربران، طراحان نظام، کتابداران، پدیدآورندگان، نمایه سازان و چکیده نویسان تحت تأثیر باورهای معرفت‌شناختی قرار دارند.
5	تأملی بر نقش باورهای معرفت‌شناختی در بازیابی اطلاعات و رفتار اطلاع‌یابی	بهزادی Behzadi (2012)	باورهای معرفت‌شناختی	مشاوره اطلاعاتی در بهبود دسترسی به منابع کتابخانه‌ای؛ رفتار اطلاع‌یابی تأثیر به سزایی داشت.
6	تأثیر مشاوره اطلاعاتی بر بهبود رفتار اطلاع‌یابی مراجعان به کتابخانه‌های عمومی کشور: مطالعه موردی کتابخانه عمومی شهید توکلی فولادشهر	باقری، زمانی و عبداللهی <u>Bagheri, Zamani & Abdollahi</u> (2013)	مشاوره اطلاعاتی	بررسی رابطه بین سبک‌های تفکر و رفتار اطلاع‌جویی در بین دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده‌های علوم پایه و ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد
7	بررسی رابطه بین سبک‌های تفکر و رفتار اطلاع‌جویی در بین دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده‌های علوم پایه و ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد	قاسمی و سنگری Ghasemi & Sangari (2013)	سبک‌های تفکر	مشیت و معناداری وجود دارد. مؤلفه‌های سبک تفکر، با تعیین سبک‌های قانونی، آثارشیت و امکان پیش‌بینی رفتار اطلاع‌جویی وجود دارد.

پرهام‌نیا: شناسایی عوامل مؤثر روانشناختی بر رفتار اطلاع‌یابی کاربران اطلاعاتی: مطالعه مرور نظام‌مند

ردیف Rows	عنوان مقاله Article title	نویسنده /سال Author / Year	متغیرهای مورد بررسی Variables examined	یافته‌های پژوهش Research findings
8	سنجش اضطراب اینترنتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه‌های شیراز و علوم پزشکی شیراز در فرایند جستجوی اطلاعات	خوشیان Khoshian (2013)	اضطراب اینترنتی	اضطراب دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز و علوم پزشکی به طور معناداری در جامعه از سطح متوسط پایین تر است.
9	رابطه باورهای معرفتی با رفتار اطلاعاتی دانشجویان	مختاری، داورپناه، دانی و آهنچیان Mokhtari, davarpanah, dayyani & Ahanchian (2015)	باورهای معرفتی	باورهای معرفتی آزمودنی‌ها بر حسب جنسیت و مقطع تحصیلی تفاوتی معنادار داشتند و این باورها با رفتار اطلاعاتی آنان نیز رابطه معناداری داشتند.
10	عوامل ایجادکننده اضطراب در فرایند اطلاع‌یابی	حسینی و عرفان‌منش Hosseini & Erfanmanesh (2014)	اضطراب و عدم قطعیت	عوامل ایجادکننده احساسات منفی کاربران در چهار گروه عوامل مربوط به منابع اطلاعاتی، عوامل مربوط به رایانه، اینترنت و پایگاه‌های اطلاعاتی، عوامل مربوط به کتابخانه و عوامل مربوط به فرایند جستجوی اطلاعات دسته‌بندی و بررسی شده‌اند.
11	رابطه باورهای خودکارآمدی و مهارت‌های کاربران برای جستجو در پایگاه‌های اطلاعاتی	سلیمی فر و ریاحی‌نیا Salimifar & Riahinia (2015)	باورهای خودکارآمدی	مهارت‌های جستجوی دانشجویان تحصیلات تکمیلی در حد متوسط است؛ و باورهای خودکارآمدی آن‌ها بالاتر از حد متوسط ارزیابی شده است. یافته‌ها همبستگی مثبت و معناداری بین مهارت‌های جستجوی کاربران و باورهای خودکارآمدی آن‌ها نشان داد.
12	بررسی رابطه راهبردهای شناختی و فراشناختی با رفتار اطلاع‌جویی	کوارویی، مومنی و حاجی‌زین‌العابدینی Kavaroie, Momeni & Haji Zynolabedini (2016)	راهبردهای شناختی و راهبردهای فراشناختی	بین راهبردهای شناختی و فراشناختی با رفتار اطلاع‌جویی معنادار نبود. بین راهبردهای فراشناختی با رفتار اطلاع‌جویی رابطه معنادار بود.
13	بررسی رابطه بین رفتار اطلاع‌یابی در وب و تفکر انتقادی مطالعه موردی: دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه الزهرا (س)	غانی و امیری‌پری Ghaebi & Amiri Pari (2015)	تفکر انتقادی	رابطه معناداری بین مهارت‌های تفکر انتقادی و رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان در وب وجود ندارد. همچنین میانگین مهارت‌های تفکر انتقادی نشان از ضعف این مهارت‌ها بود.
14	پیش‌بینی رفتار اطلاع‌جویی دانشجویان تحصیلات تکمیلی شیراز بر مبنای ابعاد جهت‌گیری هدف و خلاقیت	ابراهیمی و فرشته‌حکمت و جوکار Ebrahimy, Fereshteh Hekmat & Iowkar (2015)	جهت‌گیری و خلاقیت	با توجه به وجود رابطه مثبت و معنادار بین ابعاد جهت‌گیری هدف و خلاقیت با رفتار اطلاع‌جویی و امکان پیش‌بینی رفتار اطلاع‌جویی دانشجویان از طریق متغیرهای روان‌شناختی بود.
15	تأثیر ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی بر رفتار اطلاع‌یابی آنها	فرهودی Farhoodi (2015)	شخصیت	بین عصبيت و ساعات اطلاع‌یابی در هفته رابطه معنادار و منفی وجود دارد و برون‌گرایی و ساعت اطلاع‌یابی رابطه معنادار و مثبت با هم دارند. بین انعطاف‌پذیری و ساعات اطلاع‌یابی و بین توافق‌پذیری و ساعات اطلاع‌یابی رابطه وجود دارد اما معنادار نبود.
16	بررسی نقش هیجانها در بازیابی اطلاعات	بهزادی، صنعت‌جو، فتاحی و صالحی‌فردی Behzadi, Sanatjoo, Fattahi & Salehi Fadardi (2016)	هیجان	در مرحله جستجوی آغازین، هیجان ترس و در مرحله پیوندیابی، هیجان‌های منفی بیشترین میزان فراوانی را داشتند. بین هیجان‌های مختلف کاربران در مراحل چهارگانه بازیابی اطلاعات رابطه معناداری مشاهده شد. در مجموع هیجان‌های منفی (ترس، عصبانیت، غم و تنفر) در جستجوی دشوار بیشتر از جستجوی ساده بود، و بین سطح دشواری وظایف جستجو و نوع

ردیف Rows	عنوان مقاله Article title	نویسنده /سال Author / Year	متغیرهای مورد بررسی Variables examined	یافته‌های پژوهش Research findings
				هیجان‌های کاربران رابطه معناداری وجود داشت.
17	رفتار اطلاع‌یابی و مدیریت منابع اطلاعاتی: فرایند ذهنی انتخاب موضوع و تشخیصی نیاز اطلاعاتی	افتخار و ضیایی <u>Eftekhar & Ziaei</u> (2016)	کنجکاوی ذهن	عامل مؤثر در انتخاب موضوع، کنجکاوی ذهن است. مهمترین عامل جهت تشخیص نیازهای اطلاعاتی بررسی منابع اطلاعاتی و مسورت با متخصصان است.
18	بررسی تأثیر باورهای انگیزشی و راهبردهای خودتنظیمی بر رفتار اطلاعاتی دانشجویان مقطع دکترای تخصصی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز	بیگدلی، رجیبی و نصیری <u>Bigdeli, Rajabi & Nasiri</u> (2017)	باورهای انگیزشی و خودتنظیمی	باورهای انگیزشی و راهبردهای خودتنظیمی بر رفتار اطلاعاتی تأثیر دارند. درک بهتر کارکردهای روانشناختی مؤثر بر رفتار اطلاعاتی دانشجویان دکتری در تدوین برنامه‌های آموزشی مرتبط با یادگیری مهارتهای اطلاع‌یابی، ارائه راهکارهایی برای بهبود خدمات اطلاعاتی و توسعه نظامهای اطلاعاتی از اهمیت بسزایی برخوردار است.
19	تعیین رابطه پنج عامل بزرگ شخصیت با رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان تحصیلات تکمیلی	کریم خانی؛ نشاط <u>Karimkhani & Neshat</u> (2016)	شخصیت	صفت روان‌رنجوری در دانشجویان، موجب کم شدن زمان صرف‌شده برای امور پژوهشی آنان می‌گردد؛ و در مقابل، صفت برون‌گرایی افزایش تلاش برای رسیدن به اطلاعات مورد نیاز دانشجویان را سبب می‌گردد. صفت گشودگی به تجربه در دانشجویان علاقه به موضوعات نو را افزایش می‌دهد و دو صفت وجدان‌گرایی و توافق‌گرایی نیز در افزایش بعد قضاوت ربط دانشجویان مؤثر است.
20	ارائه مدل علی تمایل رفتار اخلاقی در استفاده از فناوری اطلاعات در دانشجویان علوم پزشکی شیراز	صیف <u>Seif</u> (2016)	تمایل رفتار اخلاقی، هنجارهای ذهن و درک از خطرپذیری	خودکارآمدی اخلاق رایانه، درک از خطرپذیری و هنجار ذهنی بر تمایل به استفاده اخلاقی تأثیر مستقیم داشتند که از این میان، خودکارآمدی اخلاق رایانه بیشترین تأثیر را بر شدت نیاز داشت.
21	رابطه بین سبک‌های یادگیری و رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد	پارسائیان <u>Parsaeian</u> (2016)	سبک‌های یادگیری	سبک‌های یادگیری دانشجویان بر رفتار اطلاع‌جویی آن‌ها تأثیر داشت؛ همچنین سبک‌های یادگیری و رفتار اطلاع‌جویی از نظر جنسیت با یکدیگر تفاوت معناداری داشتند، اما از نظر دانشکده تفاوتی مشاهده نگردید.
22	بررسی رابطه بین سبک‌شناختی و ابعاد انگیزشی، رفتاری و شناختی اطلاع‌جویی در دانش‌آموزان مقطع متوسطه	خادمی، کدخدایی و آبام <u>Khademi, Kadkhodaie & Abam</u> (2016)	سبک‌های شناختی، ابعاد انگیزشی و راهبردهای نظم‌دهی	راهبرد پردازش گام به گام و عینی و نیز راهبرد نظم‌دهی درونی در یادگیری با تمام ابعاد اطلاع‌جویی رابطه معنادار داشت. راهبرد نظم‌دهی بیرونی با بُعد انگیزشی اطلاع‌جویی و راهبردهای نامتمرکز نیز تنها با بُعد رفتاری اطلاع‌جویی رابطه معنادار داشتند. راهبرد پردازش عینی بیشترین نقش را در تبیین وایانس ارزش‌گذاری در اطلاع‌جویی و راهبرد نظم‌دهی نامتمرکز نیز بیشترین نقش را در تبیین وایانس نظم‌دهی در اطلاع‌جویی دارد.
23	نقش کتابداران، خدمات اطلاع‌رسانی و میزان سواد اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه فردوسی مشهد در کاهش اضطراب اطلاع‌یابی آن	کاشی، نوکاریزی و صنعت‌جو <u>Kashi, Nowkarizi & Sanatjoo</u> (2018)	اضطراب	بین نمره دانشجویان به مهارت‌های ارتباطی کتابداران و میزان اضطراب اطلاع‌یابی آن، رابطه مثبت وجود داشت. بین میزان استفاده از خدمات اطلاع‌رسانی و میان اضطراب اطلاع‌یابی دانشجویان تحصیلات تکمیلی رابطه مثبتی وجود داشت.

ردیف Rows	عنوان مقاله Article title	نویسنده / سال Author / Year	متغیرهای مورد بررسی Variables examined	یافته‌های پژوهش Research findings
24	رابطه بین یادگیری خود راهبر، خودکارآمدی و سواد اطلاعاتی با رفتار تسهیم دانش	فرخ و شاه طالبی Farrokh & Shahtalebi (2018)	خودکارآمدی و یادگیری خودراهبر	بین یادگیری خودراهبر و خودکارآمدی با رفتار تسهیم دانش رابطه معناداری وجود داشت. بین بُعد رغبت برای یادگیری، بعد خود مدیریتی و بُعد وجود کنترلی با رفتار تسهیم دانش رابطه معنادار وجود داشت. بین بُعد میل به آغازگری رفتار از خودکارآمدی، بُعد میل به گسترش تلاش برای کارآمد کردن تکلیف از خودکارآمدی، بُعد مقاوم در رویارویی با موانع از خودکارآمدی با رفتار تسهیم دانش رابطه معنادار وجود داشت.
25	تأثیر القای هیجانی بر بازیابی اطلاعات	بهزادی، صنعت‌جو، فتاحی و صالحی‌فردری Behzadi, Sanatjoo, Fattahi & Salehi Fadardi (2017)	هیجان	از نظر عملکرد، تفاوت معناداری بین دو گروه القایی در جستجوی ساده وجود ندارد اما در جستجوی دشوار این تفاوت دیده می‌شود.

جدول ۳. مطالعات بررسی شده در پایگاه مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی و پورتال جامع علوم انسانی بر اساس نوع مطالعه

Table 3. Studies reviewed in the database of Jihad University Scientific Information Center and the comprehensive portal of humanities based on the type of study

ردیف Rows	نویسنده / سال Author / Year	نوع مطالعه Type of study	فراوانی Frequency	درصد Percentage
1	قاسمی و سنگری Ghasemi & Sangari (2013)	پیمایشی Survey research		
2	مختاری، داورپناه، دیانی و آهنجیان Mokhtari, davarpanah, dayyani & Ahanchian (2015)	پیمایشی Survey research		
3	غائبی و امیری‌پری Ghaebi & Amiri Pari (2015)	پیمایشی Survey research		
4	کوارویی، مومنی و حاجی‌زین‌العابدینی Kavaroie, Momeni & Haji Zynolabedini (2016)	پیمایشی Survey research		
5	کاشی، نوکاریزی و صنعت‌جو Kashi, Nowkarizi & Sanatjoo (2018)	پیمایشی Survey research		
6	خسروجردی Khowsrojerdi (2009)	پیمایشی - توصیفی Descriptive and survey	20	80
7	سوختانلو، موحد، رضوانفر Sookhtanlo, Movahed & Rezvanfar (2010)	پیمایشی - توصیفی Descriptive and survey		
8	افتخار و ضیایی Eftekhar & Ziaei (2016)	پیمایشی - توصیفی Descriptive and survey		
9	خوشیان Khoshian (2013)	پیمایشی - تحلیلی Analytic study		
10	نارمنجی و نوکاریزی Narmanji & Nowkarizi (2009)	پیمایشی - تحلیلی Analytic study		
11	پارسائیان Parsaeian (2016)	پیمایشی - تحلیلی Analytic study		
12	فرهودی Farhoodi (2015)	پیمایشی - همبستگی Descriptive- correlation		

ردیف	نویسنده / سال	نوع مطالعه	فراوانی	درصد
Rows	Author / Year	Type of study	Frequency	Percentage
13	کریم خانی و نشاط Karimkhani & Neshat (2016)	پیمایشی - همبستگی Descriptive- correlation		
14	سلیمی فر و ریاحی نیا Salimifar & Riahinia (2015)	توصیفی - همبستگی Descriptive- correlation		
15	خسروجردی، علومی، نقشینه و محسنی Khowsrojerdi, Olomi, Naghshineh & Mohseni (2009)	توصیفی - همبستگی Descriptive- correlation		
16	خادمی، کدخدایی و آبام Khademi, Kadkhodaie & Abam (2016)	توصیفی - همبستگی Descriptive- correlation		
17	بیگدلی، رجبی و نصیری Bigdeli, Rajabi & Nasiri (2017)	توصیفی - همبستگی Descriptive- correlation		
18	فرخ و شاه طالی Farrok & Shahtalebi (2018)	توصیفی - همبستگی Descriptive- correlation		
19	ابراهیمی و فرشته حکمت و جوکار Ebrahimi, Fereshteh Hekmat & Jowkar (2015)	توصیفی - همبستگی Descriptive- correlation		
20	صیف Seif (2016)	مقطعی Cross -Sectional study		
21	باقری، زمانی و عبداللهی Bagheri, Zamani & Abdollahi (2013)	آزمایشی (تجربی) Experimental research		
22	بهزادی، صنعت جو، فتاحی و صالحی فدردی Behzadi, Sanatjoo, Fattahi & Salehi Fadardi (2016)	آزمایشی (تجربی) Experimental research	3	12
23	بهزادی، صنعت جو، فتاحی و صالحی فدردی Behzadi, Sanatjoo, Fattahi & Salehi Fadardi (2017)	آزمایشی (تجربی) Experimental research		
24	بهزادی (۱۳۹۱) Behzadi (2012)	روش کتابخانه‌ای (سندی) Documentary research	2	8
25	حسینی و عرفان منش Hosseini & Erfanmanesh (2014)	روش کتابخانه‌ای (سندی) Documentary research		

همانطوری که در جدول ۳ ملاحظه می‌شود از مجموع ۲۵ مقاله، ۲۰ مقاله معادل ۸۰ درصد روش مطالعه از نوع پیمایشی و تقسیمات آن؛ تعداد ۳ مقاله معادل ۱۲ درصد از نوع تجربی و تعداد ۲ مقاله معادل ۸ درصد از نوع کتابخانه‌ای بودند. بررسی جامعه آماری و ابزار گردآوری داده‌ها در جدول ۴ نشان داده شده است.

پرهام‌نیا: شناسایی عوامل مؤثر روانشناختی بر رفتار اطلاع‌یابی کاربران اطلاعاتی: مطالعه مرور نظام‌مند

جدول ۴. مطالعات بررسی شده در پایگاه مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی و پورتال جامع علوم انسانی بر اساس جامعه و ابزار گردآوری داده‌ها

ردیف Rows	نویسنده / سال Author / Year	جامعه آماری Statistical Society	ابزار گردآوری داده‌ها Data collection tools
1	خسروجردی Khowsrojerdi (2009) خسروجردی، علمی، نقشینه و	دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه تهران	۱. پرسشنامه محقق ساخته ۲. پرسشنامه باورهای معرفت شناسی شومر
2	محسنی Khowsrojerdi, Olomi, Naghshineh & Mohseni (2009)	دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه تهران	۱. پرسشنامه محقق ساخته ۲. پرسشنامه پنج عاملی شخصیت NEOPI-R
3	نارمنجی و نوکاریزی <u>Narmanji & Nowkarizi</u> (2009)	دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه‌های بیرجند و فردوسی	۱. پرسشنامه مقیاس اضطراب اینترنتی رید و پلامبو سیاه وضعیت-ویژگی اسپیلبرگر
4	سوختانلو، موحد، رضوانفر Sookhtanlo, Movahed & Rezvanfar (2010)	دانشجویان ترویج و آموزش کشاورزی در مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد دانشگاه‌های تهران، شیراز، رازی کرمانشاه و رامین - ملائانی اهواز	پرسشنامه پنج عاملی شخصیت
5	بهزادی Behzadi (2012)	-	روش کتابخانه‌ای
6	باقری، زمانی و عبداللهی <u>Bagheri, Zamani & Abdollahi</u> (2013)	کاربران کتابخانه شهید توکلی فولادشهر اصفهان	۱. پرسشنامه محقق ساخته
7	قاسمی و سنگری Ghasemi & Sangari (2013)	دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده علوم پایه و ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد	۱. پرسشنامه سبک‌های تفکر اترنبرگ و واگنر ۲. پرسشنامه مبتنی بر تعریف هاینستروم ۲۰۰۰ از رفتار اطلاع‌جویی
8	خوشیان Khoshian (2013)	کارشناسی ارشد در دانشگاه‌های شیراز و علوم پزشکی شیراز	۱. پرسشنامه میزان اضطراب اینترنتی نارمنجی و نوکاریزی ۱۳۸۸
9	مختاری، داورپناه، دیانی و آهنجیان Mokhtari, davarpanah, dayyani & Ahanchian (2015)	دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد	۱. پرسشنامه باورهای معرفتی ۲. پرسشنامه محقق ساخته
10	حسینی و عرفان‌مش <u>Hosseini & Erfanmanesh</u> (2014)	-	روش کتابخانه‌ای
11	سلیمی‌فر و ریاحی‌نیا Salimifard & Riahinia (2015)	دانشجویان تحصیلات تکمیلی رشته‌های علوم انسانی دانشگاه بوعلی سینا همدان	۱. مقیاس باورهای خودکارآمدی عمومی شوارتزر و جروسلم ۲. پرسشنامه محقق ساخته سنجش مهارت‌های جستجو در پایگاه‌های اطلاعاتی
12	کوارویی، مومنی و حاجی‌زین‌العابدینی Kavaroie, Momeni & Haji Zynolabedini (2016)	اعضای هیأت علمی سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی	۱. پرسشنامه راهبردهای یادگیری و مطالعه ۲. پرسشنامه رفتار اطلاع‌جویی
13	غانبی و امیری‌پری Ghaebi & Amiri Pari (2015)	دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه الزهرا (س)	۱. پرسشنامه مهارت‌های تفکر انتقادی کالیفرنیا (فرم ب) ۲. پرسشنامه محقق ساخته
14	ابراهیمی و فرشته‌حکمت و جوکار <u>Ebrahimi, Fereshteh Hekmat</u> & <u>Iowkar</u> (2015)	دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز	۱. پرسشنامه مدادی کاغذی چندگزینه‌ای سنجش خلاقیت (عابدی، ۱۳۷۲) ۲. پرسشنامه رفتار اطلاع‌جویی (خسروجردی و همکاران، ۱۳۸۸) ۲. پرسشنامه محقق ساخته جهت‌گیری هدف

ردیف Rows	نویسنده / سال Author / Year	جامعه آماری Statistical Society	ابزار گردآوری داده‌ها Data collection tools
15	فرهودی Farhoodi (2015)	فارغ‌التحصیلان و دانشجویان سال آخر کارشناسی ارشد رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی واحد علوم و تحقیقات تهران	۱. پرسشنامه الگوی پنج‌عاملی شخصیت مک‌کرا و کاستا ۲. پرسشنامه پرسشنامه محقق ساخته رفتار اطلاع‌یابی
16	بهزادی، صنعت‌جو، فتاحی و صالحی‌فردری Behzadi, Sanatjoo, Fattahi & Salehi Fadardi (2016)	دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد رشته‌های علوم انسانی دانشگاه بین‌المللی امام رضا (ع)	۱. پرسشنامه ویژگی‌های جمعیت‌شناختی (قاسمی، ۱۳۸۵؛ سیامک، ۱۳۸۶؛ میری و چشمه‌سهرابی، ۱۳۹۰). ۲. پرسشنامه برگرفته از مدل رفتار اطلاع‌یابی کاربران در محیط وب‌چو و همکاران، ۳۲۰۰۰. استفاده از تصاویر ضبط شده کاربران
17	افتخار و ضیایی Eftekhar & Ziaei (2016)	طلاب حوزه‌های علمیه خواران شهر شیراز	۱. پرسشنامه مزده سلاجقه
18	بیگدلی، رجبی و نصیری Bigdeli, Rajabi & Nasiri (2017)	دانشجویان دکتری تخصصی دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز	۱. پرسشنامه راهبردهای انگیزشی برای یادگیری پنتریج و دی‌گروت، ۱۹۹۰. ۲. پرسشنامه محقق ساخته
19	کریم‌خانی؛ نشاط Karimkhani & Neshat (2016)	دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه‌های شهر تهران	۱. پرسشنامه شخصیتی نئو کاستا و مک‌کری ۲. پرسشنامه محقق ساخته رفتار اطلاع‌جویی پرسشنامه خودکارآمدی اخلاق رایانه مارکاس؛ پرسشنامه هنجار ذهنی اجزن؛ پرسشنامه نگرش و قصد استفاده اخلاقی از فناوری پیکاس و همکاران، پرسشنامه کنترل رفتار ادراک شده تایلور و تاد و پرسشنامه درک از خطرپذیری شانگ و همکاران
20	صیف Seif (2016)	دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شیراز	۱. پرسشنامه سبک یادگیری کلب ۲. پرسشنامه محقق ساخته رفتار اطلاع‌جویی
21	پارسائیان Parsaeian (2016)	دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد	۱. پرسشنامه سبک‌های یادگیری (IILS) ۲. پرسشنامه محقق ساخته اطلاع‌جویی
22	خادمی، کدخدایی و آبام Khademi, Kadkhodaie & Abam (2016)	دانش‌آموزان دبیرستانی مراجعه‌کننده به کتابخانه‌های عمومی اصفهان	۱. پرسشنامه اضطراب اطلاع‌یابی عرفان‌منش، کریم و ابریزاه، ۲۰۱۲. ۲. پرسشنامه سواد اطلاعاتی سیامک و داورپناه، ۱۳۸۷ و نصیرپور ۱۳۹۳ ۱. پرسشنامه یادگیری خودراهبر فیشر ۲. خودکارآمدی شرر ۳. پرسشنامه محقق ساخته سواد اطلاعاتی ۴. پرسشنامه محقق ساخته رفتار تسهیم دانش
23	کاشی، نوکاریزی و صنعت‌جو Kashi, Nowkarizi & Sanatjoo (2018)	دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه فردوسی مشهد	۱. پرسشنامه اضطراب اطلاع‌یابی عرفان‌منش، کریم و ابریزاه، ۲۰۱۲. ۲. پرسشنامه سواد اطلاعاتی سیامک و داورپناه، ۱۳۸۷ و نصیرپور ۱۳۹۳ ۱. پرسشنامه یادگیری خودراهبر فیشر ۲. خودکارآمدی شرر ۳. پرسشنامه محقق ساخته سواد اطلاعاتی ۴. پرسشنامه محقق ساخته رفتار تسهیم دانش
24	فرخ و شاه‌طالبی Farrokh & Shahtalebi (2018)	دانش‌آموزان پسر مقطع متوسطه ناحیه ۲ اصفهان	۱. پرسشنامه اضطراب اطلاع‌یابی عرفان‌منش، کریم و ابریزاه، ۲۰۱۲. ۲. پرسشنامه سواد اطلاعاتی سیامک و داورپناه، ۱۳۸۷ و نصیرپور ۱۳۹۳ ۱. پرسشنامه یادگیری خودراهبر فیشر ۲. خودکارآمدی شرر ۳. پرسشنامه محقق ساخته سواد اطلاعاتی ۴. پرسشنامه محقق ساخته رفتار تسهیم دانش
25	بهزادی، صنعت‌جو، فتاحی و صالحی‌فردری Behzadi, Sanatjoo, Fattahi & Salehi Fadardi (2017)	دانشجویان کارشناسی ارشد رشته‌های علوم انسانی دانشگاه بین‌المللی امام رضا (ع)	۱. پرسشنامه ویژگی‌های جمعیت‌شناختی (قاسمی، ۱۳۸۵؛ سیامک، ۱۳۸۶؛ میری و چشمه‌سهرابی، ۱۳۹۰). ۲. پرسشنامه برگرفته از مدل رفتار اطلاع‌یابی کاربران در محیط وب‌چو و همکاران، ۳۲۰۰۰. استفاده از تصاویر ضبط شده کاربران

مطابق جدول ۴، از نظر جامعه آماری پژوهش، تعداد ۱۸ مقاله، جامعه آماری آنان مربوط به دانشجویان بالاحص دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه‌های مختلف بود، تعداد ۲ مقاله مربوط به دانش‌آموزان دبیرستانی، تعداد ۱ مقاله مربوط به کاربران کتابخانه‌های عمومی، تعداد ۱ مقاله مربوط به طلاب و تعداد ۱ مقاله مربوط به اعضای هیأت علمی دانشگاه می‌باشد. از طرفی ۲ مقاله به دلیل ماهیت نوع مطالعه (کتابخانه‌ای) فاقد جامعه آماری می‌باشند. همچنین از لحاظ ابزار گردآوری داده‌ها

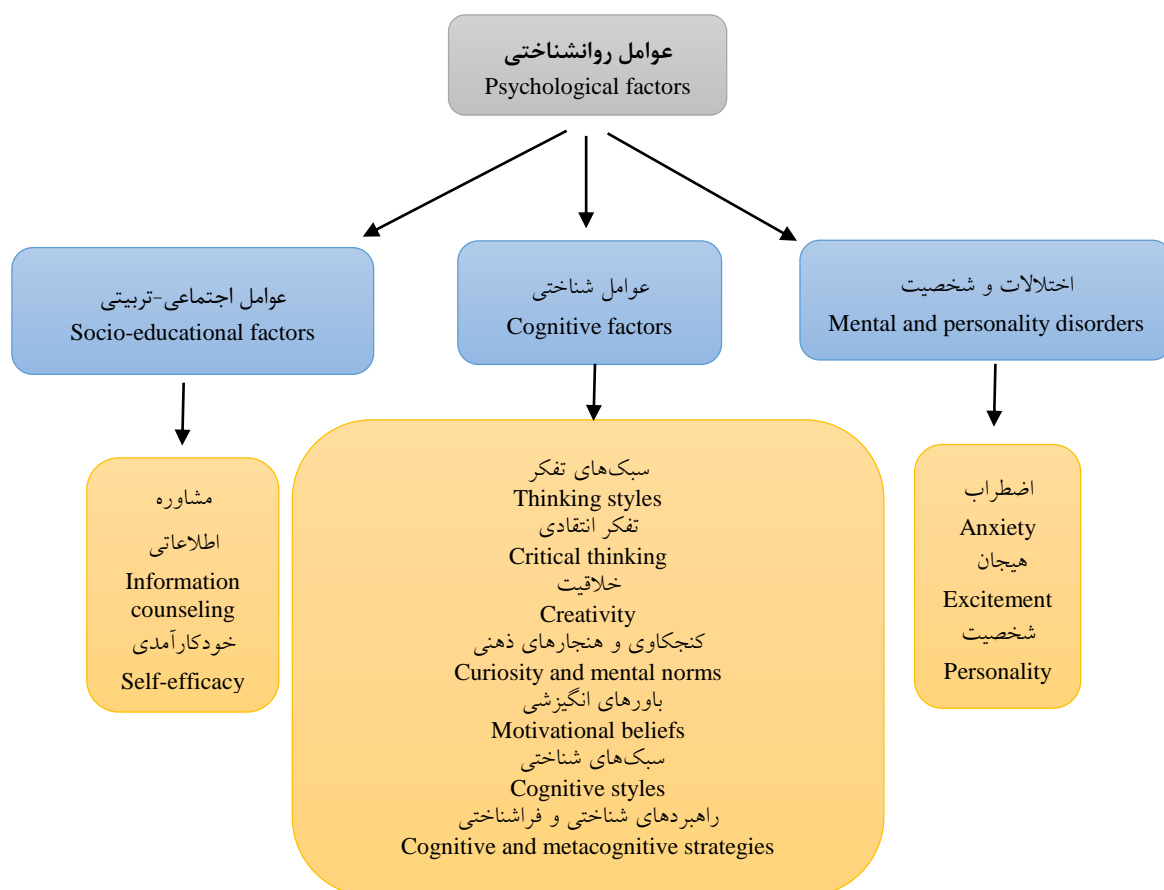
از دو روش استفاده شده است یکی روش پرسشنامه‌ای (شامل محقق‌ساخته و پرسشنامه استاندارد و یا پرسشنامه‌هایی از سایر پژوهشگران پیشین داخلی یا خارجی) و دوم استفاده از اسناد و مدارک می‌باشد.

بحث و نتیجه‌گیری

پس از غربالگری با توجه به هدف پژوهش از بین ۴۸۴ مقاله منتشر شده به زبان فارسی در دو پایگاه مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی و پورتال جامع علوم انسانی، متن و محتوای کامل ۲۵ مقاله مورد بررسی قرار گرفت و در نهایت مهم‌ترین عوامل مؤثر روانشناختی بر رفتار اطلاع‌یابی شناسایی شد.

در پاسخ به سؤال اول پژوهش، یعنی پژوهشگران از چه رویکرد پژوهشی و از کدام ابزار گردآوری داده استفاده کرده‌اند. نتایج بررسی مقالات منتشر شده نشان داد. از مجموع ۲۵ مقاله، ۲۰ مقاله روش مطالعه از نوع پیمایشی، تعداد ۳ مقاله از نوع تجربی و تعداد ۲ مقاله از نوع کتابخانه‌ای بودند. همچنین نتایج نشان داد پژوهشگران از دو روش برای گردآوری داده‌ها استفاده کرده‌اند که عبارتند از روش پرسشنامه‌ای (محقق‌ساخته و پرسشنامه استاندارد و یا پرسشنامه‌هایی از سایر پژوهشگران پیشین داخلی یا خارجی) و استفاده از اسناد و مدارک و یا تلفیقی از آن دو بود.

در پاسخ به سؤال دوم پژوهش مبنی بر اینکه چه ابعاد یا مؤلفه‌های روانشناختی در رفتار اطلاع‌یابی مؤثر بوده است؟ در رابطه با این سؤال یافته‌ها نشان داد که سه عامل اصلی روانشناختی با ۱۶ متغیر بر رفتار اطلاع‌یابی مؤثر است. این عوامل و متغیرها در شکل ۲ نشان داده شده است.

شکل ۲. جنبه‌های استخراج شده از عوامل روانشناسی

Figure 2. Factors extracted from psychological factors

۱. عوامل اجتماعی- تربیتی

از جمله عوامل اجتماعی-تربیتی که توانسته بر رفتار اطلاع‌یابی کاربران مؤثر باشد، مشاوره اطلاعاتی و خودکارآمدی است. مشاوره اطلاعاتی بر سه پارادایم کلینیکی، ارتباطات-سایبرنتیک و عاطفی-شناختی استوار است. مشاوره اطلاعاتی فرایندی مبتنی بر یک رابطه یاورانه تخصصی است که طی آن مشاور کارآمد با استفاده از دانش و مهارت‌های ویژه خود امکان رشد، حل مشکل و تغییر مراجع یا مراجعان خود را فراهم می‌کند (Noruzi, & Velayati, 2009). یافته‌های منابع پیشین مؤید این وضعیت بود که مشاوره اطلاعاتی در رفتار اطلاع‌یابی مؤثر بوده است. چنانچه نتایج مطالعه باقری، زمانی و عبداللهی (Bagheri, Zamani & Abdollahi, 2013) نشان داد، مشاوره اطلاعاتی در بهبود دسترسی به منابع کتابخانه‌ای رفتار اطلاع‌یابی مراجعان کتابخانه‌های عمومی کشور تأثیر به‌سزایی داشت. همچنین در مطالعه افتخار و ضیایی (Eftekhar & Ziaei, 2016) به این نتیجه رسیدند که مهم‌ترین عامل جهت تشخیص نیازهای اطلاعاتی بررسی منابع اطلاعاتی و مشورت با متخصصان موضوعی است.

مؤلفه بعدی از عوامل اجتماعی-تربیتی که مطالعات انتخاب پیشین به آن پرداخته‌اند، خودکارآمدی است. خودکارآمدی یک مفهوم روانشناسی است که بر اساس پژوهش‌های بندورا^۱ و تئوری شناختی-اجتماعی بنا شده است (Bandura, 1999) که به افراد انگیزه و اعتماد به نفس می‌دهد تا بتوانند به طور مؤثری مسائل را حل کنند (Boekaerts, 1997) نقل در: (Nowkarizi & Dehghani, 2014). به نظر بندورا (Bandura, 1977, 1997) خودکارآمدی به این معنی است که فرد فکر کند قادر است پدیده‌ها و رویدادها را برای رسیدن به وضعیت مطلوب با رفتار و کردار مناسب خود سازمان دهد (quoted in Jain and Dowson, 2009). در رابطه با خودکارآمدی و رفتار اطلاع‌یابی پژوهش‌ال مامیری (El Maamiry, 2016) که به بررسی خودکارآمدی در رفتار جستجوی اطلاعات دانشجویان دانشگاه دولتی دانشجویان زنگبار پرداخت نشان داد که مؤلفه‌های خودکارآمدی بندورا بر رفتار جستجوی اطلاعات دانشجویان دانشگاه زنگبار مؤثر بوده است. همچنین نتایج پژوهش سلیمی فر ریاحی‌نیا (Salimifar & Riahinia, 2015) نشان داد که باورهای خودکارآمدی دانشجویان تحصیلات تکمیلی رشته‌های علوم انسانی دانشگاه بوعلی سینا همدان بالاتر از حد متوسط ارزیابی شده است. از طرفی، همبستگی مثبت و معناداری بین مهارت‌های جستجوی کاربران و باورهای خودکارآمدی نشان داد یا پژوهش صیف (Seif, 2016) حاکی از آن داشت که خودکارآمدی اخلاق رایانه بر تمایل به استفاده اخلاقی تأثیر مستقیم داشته است. همچنین مطالعه فرخ و شاه‌طالبی (Farrokh & Shahtalebi, 2018) نشان داد که خودکارآمدی با رفتار تسهیم دانش رابطه معناداری وجود داشت. به طوری که بین بُعد میل به آغازگری رفتار از خودکارآمدی، بُعد میل به گسترش تلاش برای کارآمد کردن تکلیف از خودکارآمدی، بُعد مقاوم در رویارویی با موانع از خودکارآمدی با رفتار تسهیم دانش رابطه معنادار وجود داشت.

از این یافته‌ها می‌توان نتیجه گرفت که هر چه در فرایند اطلاع‌یابی از خدمات مشاوره‌ای و خودکارآمدی استفاده شود دسترسی کاربران نظام‌های اطلاعاتی به اطلاعات مناسب و به موقع خواهند داشت. به عبارتی، انجام خدمات مشاوره‌ای دسترسی به اطلاعات تسهیل می‌کند از طرفی، خودکارآمدی افراد در هنگام جستجوی اطلاعات موجب اعتماد به نفس کاربران اطلاعاتی خواهد شد.

۲. عوامل شناختی

مؤلفه بعدی، عوامل شناختی است. روان‌شناسی شناختی به بررسی فرایندهای درونی ذهن از قبیل حل مسأله، حافظه، ادراک، شناخت، زبان و تصمیم‌گیری می‌پردازد. موضوعاتی از این قبیل که انسان چگونه و با چه ساختاری به درک، تشخیص

1. Bandura

و حل مسأله می‌پردازد و این ذهن چگونه اطلاعات دریافتی از حواس را درک می‌کند و یا اینکه حافظه انسان چگونه عمل می‌کند و چه ساختاری دارد (Wikipedia, 2019). در مطالعات انجام شده به مواردی چون سبک‌های تفکر، تفکر انتقادی، خلاقیت، کنجکاوی و هنجارهای ذهنی، انگیزه، سبک‌های شناختی، راهبردهای شناختی و فراشناختی و باورهای معرفت‌شناختی اشاره شده است. مطالعه قاسمی و سنگری (Ghasemi & Sangari, 2013) نشان داد که بین سبک‌های تفکر و رفتار اطلاع‌جویی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده‌های علوم پایه و ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین مؤلفه‌های سبک تفکر، با تعیین سبک‌های قانونی، آنارشیست و امکان‌پیشینی رفتار اطلاع‌جویی وجود دارد. تفکر انتقادی نیز از متغیرهای عوامل شناختی است که در متون پیشین به آن اشاره شده است. در این رابطه نتایج بدست آمده نشان از آن داشته که رابطه معناداری بین تفکر انتقادی و رفتار اطلاع‌یابی وجود نداشته است. برای مثال پژوهش غایب و امیری‌پری (Ghaebi & Amiri Pari, 2015) نشان داد که رابطه معناداری بین مهارت‌های تفکر انتقادی و رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان در وب وجود ندارد و سطح تفکر انتقادی دانشجویان در هشت دانشکده مورد مطالعه، یکسان اما رفتار اطلاع‌یابی آن‌ها متفاوت است. از طرفی در برخی از پژوهش‌ها مغایر با پژوهش یادشده شده است برای نمونه حق‌پرست، نورهداوتی و نصرالدین (Haghparast, Noorhidawati & Nasaruddin 2016) در پژوهشی به بررسی شیوه‌های تفکر انتقادی دانشجویان تحصیلات تکمیلی هنگام جستجوی اطلاعات پرداختند. نتایج حاکی از آن داشت تفکر انتقادی بر فرایند بازیابی اطلاعات دانشجویان کارشناسی ارشد مؤثر بوده است.

در خصوص تأثیر خلاقیت بر رفتار اطلاع‌یابی نقطه نظرهای متفاوتی وجود دارد. اما در پژوهش ابراهیمی، فرشته‌حکمت و جوکار (Ebrahimi, Fereshteh Hekmat & Jowkar, 2015) نشان داد که با توجه به وجود رابطه مثبت و معنادار بین خلاقیت با رفتار اطلاع‌جویی؛ امکان پیش‌بینی رفتار اطلاع‌جویی دانشجویان از طریق متغیرهای روانشناختی وجود داشت. **عامل بعدی از عوامل شناختی، کنجکاوی و هنجارهای ذهنی است در مطالعه افتخار و ضیایی (Eftekhar & Ziaei, 2016)** به این نتیجه رسیدند که عامل مؤثر در انتخاب موضوع، کنجکاوی ذهنی دانستند. همچنین **پژوهش صیف (Seif, 2016) نشان داد که درک از خطرپذیری و هنجار ذهنی بر تمایل به استفاده اخلاقی تأثیر مستقیم داشتند.**

عامل‌های بعدی، سبک‌های شناختی، باورهای انگیزشی و راهبردهای نظم‌دهی بود. یکی از عوامل درونی مؤثر در رفتار اطلاع‌جویی، سبک شناختی است. افراد نیازهای اطلاعاتی خود را از منابع مختلف گردآوری می‌کنند اما برای اینکه این کار را به صورت کارآمد انجام دهند نیاز به یک بازنمایی ذهنی دارند که منعکس‌کننده تجربه پیشین، ساختار دانش، نظام باور و انتظارات آن‌ها است (cited in Khademi, Kadkhodaie & Abam, 2016). افجه‌ای (Afjeh, 2009) انگیزه را نیازها، خواسته‌ها، تمایلات یا قوانین درونی افراد تعریف می‌کند. انگیزه شامل فرایندهایی است که رفتار شخص را نیروبخشیده آن را جهت‌دستیابی به اهدافی هدایت می‌کند (cited in Valizadeh & Haririan, 2016). چنانچه بیان‌بورن (Bjorneborn, 2008) معتقد بود که رفتار انسان محصول سه عامل انگیزش، توانایی و محرک‌های بیرونی است. در این رابطه پژوهش بیگدلی، رجبی و نصیری (Bigdeli, Rajabi & Nasiri, 2017) نشان داد که باورهای انگیزشی بر رفتار اطلاعاتی دانشجویان مقطع دکترای تخصصی تأثیر دارند. از طرفی پژوهش خادمی، کدخدایی و آبام (Khademi, Kadkhodaie & Abam, 2016) نشان داد که راهبرد پردازش عمیق با هیچ یک از ابعاد اطلاع‌جویی رابطه معناداری نداشت، در حالی که راهبرد پردازش گام به گام و عینی و نیز راهبرد نظم‌دهی درونی در یادگیری با تمام ابعاد اطلاع‌جویی رابطه معنادار داشت. راهبرد نظم‌دهی بیرونی با بُعد رفتاری اطلاع‌جویی رابطه معنادار داشتند.

عامل بعدی از عوامل شناختی، راهبردهای شناختی و فراشناختی بود. صیف (Seif, 2016) اعمال شناختی را شامل آن دسته از فعالیت‌های ذهنی می‌داند که برای معناسازی یا جستجوی معنا به کار می‌رود و شامل سطوح وسیعی از راهبردهای پیچیده مانند تصمیم‌گیری، حل مسأله و مفهوم آفرینی است. از طرفی اعمال فراشناختی شامل آن دسته از اعمال‌های ذهنی است که معانی تولید شده، مهارت‌های راهبردهای شناختی را کنترل و هدایت می‌کنند (cited in Kavaroie, Momeni & Haji Zynolabedini, 2016). پژوهش‌های پیشین نیز مؤید این وضعیت بودند برای نمونه پژوهش ویلر (Weler) به این نتیجه رسید که اطلاع‌یابی فرایندی کاملاً ذهنی است و دانشجویان از طریق دانش قبلی نظرات تثبیت شده خود و سطوح رشد شناختی درصدد برآوردن نیازهای خویش برمی‌آیند (Weler, 2005). پژوهش کوارویی، مومنی و حاجی‌زین‌العابدینی (Kavaroie, Momeni & Haji Zynolabedini, 2016) نشان داد که بین راهبردهای فراشناختی با رفتار اطلاع‌جویی رابطه معنادار بود. عامل پایانی از عوامل شناختی می‌توان به باورهای معرفت‌شناختی اشاره کرد. پژوهش وایت‌میر (Whitmire) نشان داد که بین باورهای معرفت‌شناختی، قضاوت اندیشمندانه و رفتار اطلاع‌جویی آن‌ها رابطه وجود داشته است (Whitmire, 2004). مطالعه خسروجردی (Khowsrojerdi, 2009) نشان داد که از بین ابعاد باورهای معرفت‌شناختی شومر، سازماندهی دانش و قضاوت ربط اطلاعات دانشجویان رابطه معنادار مثبت و نیز بین سازماندهی دانش و بُعد تخصیص زمان رابطه مثبت وجود دارد. پژوهش بهزادی (Behzadi, 2012) نشان داد که عوامل مختلف انسانی دخیل در امر بازیابی اطلاعات یعنی کاربران، طراحان نظام، کتابداران، پدیدآورندگان، نمایه‌سازان و چکیده‌نویسان تحت تأثیر باورهای معرفت‌شناختی قرار دارند. همچنین پژوهش مختاری، داورپناه، دیانی و آهنجیان (Mokhtari, davarpanah, dayyani & Ahanchian, 2015) نشان داد که باورهای معرفتی آزمودنی‌ها بر حسب جنسیت و مقطع تحصیلی تفاوتی معنادار داشتند و این باورها با رفتار اطلاعاتی آنان نیز رابطه معناداری داشتند.

مؤلفه بعدی شناسایی شده در این پژوهش، یادگیری است. یادگیری خودراهر و راهبردهای خود تنظیمی نقش مهمی بر رفتار اطلاع‌یابی دارد. ریمدانک (Raemdonck, 2006) خودراهر را به عنوان تمایلی برای در پیش گرفتن راهبردی فعال و خود شروع کننده تعریف کرده است که مربوط به فعالیت‌ها و موقعیت‌های یادگیری مربوط به کار بوده و برای چیره شدن بر موانع یادگیری پافشاری می‌کند (cited in Farrokh & Shahtalebi, 2018). پژوهش بیگدلی، رجبی و نصیری (Bigdeli, Rajabi & Nasiri, 2017) نشان داد که راهبردهای خودتنظیمی بر رفتار اطلاعاتی دانشجویان مقطع دکترای تخصصی تأثیر داشته است. نتایج مطالعه پارسائیان (Parsaeian, 2016) نشان داد که سبک‌های یادگیری دانشجویان بر رفتار اطلاع‌جویی آن‌ها تأثیر داشت؛ همچنین سبک‌های یادگیری و رفتار اطلاع‌جویی از نظر جنسیت با یکدیگر تفاوت معناداری داشتند، اما از نظر دانشکده تفاوتی مشاهده نگردید. از طرفی پژوهش فرخ و شاه‌طالبی (Farrokh & Shahtalebi, 2018) نشان داد که بین یادگیری خودراهر با رفتار تسهیم دانش رابطه معناداری وجود داشت؛ بین بُعد رغبت برای یادگیری، بُعد خود مدیریتی و بُعد وجود کنترلی با رفتار تسهیم دانش رابطه معنادار وجود داشت؛ ابعاد رغبت و خودمدیریتی از یادگیری خودراهر توان پیش‌بینی رفتار تسهیم دانش را داشته است. همچنین راهبردهای خود تنظیمی نقش مهمی در رفتار اطلاع‌یابی دارد.

۳. عامل اختلالات روانی و شخصیت

مؤلفه سوم عوامل مؤثر روانشناختی بر رفتار اطلاع‌یابی، اختلالات روانی و شخصیت است. اضطراب اینترنتی مفهومی روانشناختی و نسبتاً جدید است که با ورود رایانه در جامعه و استفاده از آن برای بازیابی اطلاعات در حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی اهمیت زیادی یافته است. تأثیر منفی اضطراب در رفتارهای اطلاع‌یابی در برخی از پژوهش‌های پیشین مورد بررسی قرار گرفته است. پژوهش کاشی، نوکاریزی و صنعت‌جو (Kashi, Nowkarizi & Sanatjoo, 2018) نشان داد

که میزان اضطراب اطلاع‌یابی دانشجویان در حد متوسط بود. بین نمره دانشجویان به مهارت‌های ارتباطی کتابداران و میزان اضطراب اطلاع‌یابی آن، رابطه مثبت وجود داشت. همچنین بین میزان استفاده از خدمات اطلاع‌رسانی و میان اضطراب اطلاع‌یابی دانشجویان تحصیلات تکمیلی رابطه مثبتی وجود داشت. از طرفی پژوهش نارمنجی و نوکاریزی (Narmanji & Nowkarizi, 2009) و خوشیان (Khoshian, 2013) نشان داد که تفاوت معناداری را بین میانگین نمرات اضطراب اینترنتی جامعه مورد مطالعه و نمره متوسط اضطراب اینترنتی نشان داد و مشخص شد که اضطراب آن‌ها به طور معناداری در جامعه از سطح متوسط پایین‌تر است. با این حال بین میانگین نمرات اضطراب اینترنتی دانشجویان مرد و زن، و نیز دانشجویان حوزه‌های تحصیلی مورد مطالعه معناداری یافته نشد. متغیر بعدی از عوامل اختلالات، هیجان است. در این رابطه پژوهش بهزادی، صنعت‌جو، فتاحی و فدردی (Behzadi, Sanatjoo, Fattahi & Salehi Fadardi, 2016) نشان داد در مرحله جستجوی آغازین، هیجان ترس و در مرحله پیوندیابی، هیجان‌های منفی بیشترین میزان فراوانی را داشتند. بین هیجان‌های مختلف کاربران در مراحل چهارگانه بازیابی اطلاعات رابطه معناداری مشاهده شد. در مجموع هیجان‌های منفی (ترس، عصبانیت، غم و تنفر) در جستجوی دشوار بیشتر از جستجوی ساده بود، و بین سطح دشواری وظایف جستجو و نوع هیجان‌های کاربران رابطه معناداری وجود داشت. همچنین پژوهش بهزادی، صنعت‌جو، فتاحی و فدردی (Behzadi, Sanatjoo, Fattahi & Salehi Fadardi, 2017) نشان داد که از نظر عملکرد، تفاوت معناداری بین دو گروه القایی در جستجوی ساده وجود ندارد اما در جستجوی دشوار این تفاوت دیده می‌شود.

مدی (Maddi, 1996) بیان می‌کند که شخصیت‌گرایی‌ها و خصوصیات پایداری است که تعیین‌کننده تشابهات و تفاوت‌ها در رفتارهای روان‌شناختی (افکار، عواطف و اعمال) افراد است و این گونه رفتارها در طول زمان تداوم دارند و به راحتی نمی‌توان آن‌ها را تنها پیامد فشارهای اجتماعی و زیستی لحظه‌ای در نظر گرفت (quoted in Aghayousefi, Tarkhan & Farmani, 2017). در طی سال‌های گذشته، انطباق در مورد خصوصیات شخصیتی اساسی پدید آمده و بیان شده است که برونگرایی، عصبی بودن، توافق، وجدان بودن و گشودن به تجربه هستند. این ابعاد در طول زندگی پایدار بوده و به طور مستقیم با رفتار مرتبط است. همچنین به نظر می‌رسد آن‌ها یک پایگاه فیزیولوژیکی دارند (Heinstrom, 2000). پژوهش‌های پیشین نیز مؤید این وضعیت بودند برای نمونه پژوهش هاینستروم (Heinstrom, 2000) به بررسی شخصیت و رویکردهای یادگیری بر رفتار اطلاع‌یابی پرداخت. نتایج این پژوهش نشان داد که دو عامل رویکرد راهبردی به یادگیری و شخصیت با وجدان با یکدیگر همبستگی دارند و رویکرد سطحی به یادگیری و برون‌گرایی همبستگی کامل دارند. پژوهش خسروجردی، علموی، نقشینه و محسنی (Khowsrojerdi, Olomi, Naghshineh & Mohseni, 2009) نشان داد که برونگرایی، قضاوت ربط، خلق‌اندیشه‌های نوین، زمان به عنوان عامل انگیزشی، تلاش برای جستجوی اطلاعات رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. بین گشودگی به تجربه و نیز وظیفه‌شناسی با زمان اختصاص داده شده به جستجوی اطلاعات نیز رابطه مثبت و معناداری مشاهده شد. پژوهش سوختانلو، موحد و رضوانفر (Sookhtanlo, Movahed & Rezvanfar, 2010) نشان داد گرایش به وظیفه‌مداری در جنسیت زن و در بین دانشجویان مقطع کارشناسی بیشتر بوده ولی گرایش به برون‌گرایی در جنسیت مرد و در بین دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد بیشتر بوده است. همچنین پژوهش فرهودی (Farhoodi, 2015) نشان داد که بین عصبیت و ساعات اطلاع‌یابی در هفته رابطه معنادار ولی منفی وجود دارد و برون‌گرایی و ساعت اطلاع‌یابی رابطه معنادار و مثبت با هم دارند و پژوهش کریم‌خانی و نشاط (Karimkhani & Neshat, 2016) حاکی از آن داشت که صفت روان‌رنجوری در دانشجویان موجب کم شدن زمان صرف شده برای امور پژوهشی آنان می‌گردد؛ و در مقابل، صفت برون‌گرایی افزایش تلاش برای رسیدن به اطلاعات موردنیاز دانشجویان را سبب می‌گردد. صفت گشودگی به

تجربه در دانشجویان علاقه به موضوعات نو را افزایش می‌دهد و دو صفت وجدان‌گرایی و توافق‌گرایی نیز در افزایش بعد قضاوت ربط دانشجویان مؤثر است.

به نظر می‌رسد عوامل روانشناختی نقش مهمی در رفتار اطلاع‌یابی کاربران اطلاعاتی در جوامع مختلف داشته باشند و جامعه ایرانی هم از این قاعده مستثنی نیست. با این وجود در مقالات منتشر شده در حوزه رفتار اطلاع‌یابی بیشتر به محمل‌های اطلاعاتی پرداخته شده و کمتر به ویژگی‌های روانشناختی افراد که نشأت گرفته از روان و ذهن انسان بود، توجه شده است. از جهتی رفتارهای اطلاع‌یابی جستجوگران اطلاعات قویاً متکی بر عوامل روانشناختی و خصوصیات فردی است. با این رویکرد پژوهش پیش رو نگاشته شد و یکی از مهم‌ترین نتایج پژوهش حاضر، شناسایی عوامل روانشناختی که رفتار اطلاع‌یابی کاربران را تحت تأثیر قرار می‌دهد. نتایج این پژوهش نشان داد سه مؤلفه اصلی و ۱۶ متغیر به عنوان متغیرهای روانشناختی در اطلاع‌یابی کاربران اطلاعاتی در جامعه ایرانی از اهمیت بسزایی برخوردار هستند این عوامل شامل عوامل اجتماعی-تربیتی (مشاوره اطلاعاتی و خودکارآمدی)؛ عوامل شناختی (سبک‌های تفکر، تفکر انتقادی، خلاقیت، کنجکاوی و هنجارهای ذهنی، باورهای انگیزی، سبک‌های شناختی، راهبردهای شناختی و فراشناختی، باورهای معرفت‌شناختی، یادگیری خودآهبر و خودتنظیمی)؛ و عامل اختلالات روانی و شخصیت (اضطراب، هیجان و شخصیت) است. همچنین این اثر این امکان را برای پژوهشگران فراهم می‌آورد تا با اطلاع از خلاءهای موجود در زمینه عوامل مؤثر روانشناختی بر یکی از حوزه‌های با اهمیت علم اطلاعات و دانش‌شناسی که رفتار اطلاع‌یابی است را در پژوهش‌های آتی با آگاهی بیشتری مورد مطالعه قرار دهند.

امروزه، پژوهش در حوزه‌های میان‌رشته‌ای از اهمیت بسزایی برخوردار است. بنابراین پیشنهاد می‌شود مجلات حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی به پژوهش‌هایی که از فرایندهای ذهنی سرچشمه گرفته مورد توجه بیشتری نشان دهند. از سویی، انجمن‌های علمی، گروه‌های آموزشی و مجلات تخصصی در برگزاری کارگاه‌های مرتبط به مرور نظام‌مند و سایر مرورها مبنی بر بازنگری مقالات منتشر شده در حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی بپردازند قطعاً این کارگاه‌ها می‌تواند مسیر پژوهش‌های علمی در این حوزه را ساماندهی دهد. از طرفی، پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی به مقالات منتشر شده به زبان انگلیسی که به جنبه‌های روانشناختی پرداخته‌اند نگاهی ویژه داشته باشند و مقایسه‌ای با نتیجه پژوهش‌های داخلی شود. همچنین پیشنهاد می‌شود عوامل مختلف دیگری همچون مهارت حل مسأله، ذهن آگاهی، سطوح بالای تفکر همچون تفکر تأملی، تفکر عمیق که جنبه روانشناختی دارد در رفتارهای اطلاع‌یابی مورد توجه قرار گیرند.

هر پژوهشی دارای محدودیت‌هایی است که به طور معمول این پژوهش با مشکلات، موانع و محدودیت‌هایی به همراه است. اما این محدودیت‌ها و مشکلات مانعی برای بهره‌گیری و استفاده از پژوهش‌ها نیست. محدودیت و مشکل اصلی پژوهش حاضر این است که این پژوهش فقط بر روی پایگاه‌های اطلاعاتی فارسی انجام شد و نمی‌توان تعمیم‌پذیری نتایج آن به سایر زبان‌ها دانست. همچنین در مطالعه مرور نظام‌مند مشخص نمی‌کند که کدام از عوامل و یا متغیرهای بدست آمده در این پژوهش بیشترین تأثیر را در رفتارهای اطلاع‌یابی را داشته‌اند. بنابراین لازم است بر دیگر پایگاه‌های اطلاعاتی به زبان غیر فارسی مطالعات جداگانه‌ای انجام شود تا ارزیابی بهتری با توجه به موضوع پژوهش بدست آید.

تعارض منافع

هیچ‌گونه تعارض منافع توسط نویسنده بیان نشده است.

تشکر و قدردانی

بدینوسیله تشکر و قدردانی خود را از زحمات افرادی که پژوهشگر را در تدوین این اثر یاری نمودند و همچنین از آقای دکتر مجید فرهیان که در ویرایش ادبی این مقاله همکاری کردند اعلام می‌نمایم.

References

- Abbasi, M. & Serajzadeh, S.H. (2015). Methodological issues in systematic review along with evaluation of Iranian articles based on this method. *Journal Iranian Social Studies*, 9 (3), 132-160. [In Persian]
- Aghayousefi, A., Tarkhan, M. & Farmani, A. (2017). The role of the big five factors of personality in predicting cognitive emotion regulation strategies with the mediating role of patience components. *Clinical Psychology Studies*, 7 (26), 43-63. [In Persian]
- Arksey, H. & O'Malley, L. (2005). Scoping studies: towards a methodological framework. *International Journal of Social Research Methodology*, 8 (1), 19-32.
- Bagheri, M., Zamani, B.E. & Abdollahi, S.M. (2013). Effectiveness of Information Counseling Courses on Information Seeking Behavior of Public Library Users: A case study. *Journal of Research on Information Science and Public Libraries*, 18 (4), 385-400. [In Persian]
- Bandura, A. (1977). Self-Efficacy: Toward a Unifying Theory of Behavioral Change. *Psychological Review*, 84: 191-215.
- Bandura, A. (1999). Social cognitive theory: An argentic perspective. *Asian Journal of Social Psychology*, 2 (1), 21-41.
- Behzadi, H. (2012). Reflections on the role of epistemological beliefs in information retrieval and information retrieval behavior. *Journal of Information Systems and Services*, 1 (2), 59-70. [In Persian]
- Behzadi, H., Sanatjoo, A., Fattahi, R. & Salehi Fadardi, J. (2016). Survey the role of emotions in information retrieval. *Iranian Journal of Information Processing and Management*, 31 (2), 531-553. [In Persian]
- Behzadi, H., Sanatjoo, A., Fattahi, R. & Salehi Fadardi, J. (2017). Survey the role of emotion induction in information retrieval. *National Studies on Librarianship and Information Organization (NASTINFO)*, 27 (4), 49-66. [In Persian]
- Bigdeli, Z., Rajabi, G. & Nasiri, M. (2017). Surveying the effect of motivating beliefs and self-regulation strategies on information behavior among Ph.D. students at Ahvaz Jundishapur University of medical sciences. *Quarterly Education Development of Jundishapur*, 7 (4), 366-376. [In Persian]
- Björneborn, L. (2008). Serendipity dimensions and users' information behaviour in the physical library interface. *Information Research*, 13(4), paper 370.
- Davarpanah, M.R. (2003). Scientific information seeking in printed and electronic resources: (including: science, engineering, agriculture, medicine and humanities). Second edition. Tehran: Dabizesh. [In Persian]
- Davarpanah, MR. (2007). Scientific communication: Information need and information behavior. Tehran: Dabizesh. [In Persian]

- Ebrahimi, S., Fereshteh Hekmat, Z. & Jowkar, A. (2015). Prediction of information seeking behavior of Shiraz University graduate students based on the dimensions of goal orientations and creativity. *Iranian Journal of Information Processing and Management*, 30 (4), 996-965. [In Persian]
- Eftekhari, Z. & Ziaei, S. (2016). Information seeking behavior & information resources management: mental process selecting subjects & identifying information needs (case study: graduate students in women seminaries of Shiraz of academic year 1393-1394). *Iranian Journal of Information Processing and Management*, 31 (4), 981-1007. [In Persian]
- El Maamiry, A.A. (2016). Self-efficacy in the Information Seeking Behavior of State University of Zanzibar Students: A case study. *International Journal of Information Dissemination and Technology*, 6(2), 99-102.
- Farhoodi, F. (2015). The impact of personality characteristics of students on their information seeking behavior. *Quarterly Journal of Knowledge Studies*, 8 (30), 87-96. [In Persian]
- Farrokh, B. & Shahtalebi, B. (2018). The study of the relationship between self-directed learning self- efficacy and information literacy on the knowledge. *Research in Curriculum Planning*, 15 (56), 148-161. [In Persian]
- Ghaebi, A. & Amiri Pari, R. (2015). An investigation of the relationship between information seeking behavior on the Web and critical thinking (A case study of MA students of Alzahra University). *Quarterly Journal of New Thoughts on Education*, 11 (2), 49-68. [In Persian]
- Ghasemi, A.H. & Sangari, M. (2013). Surveying the relationship between the thinking styles and the information seeking behavior among graduate students of Science Faculty and Humanities Faculty in Ferdowsi University of Mashhad. *Library and Information Science Research Journal (LISRJ)*, 3 (1), 167-190. [In Persian]
- Haghparast, M.; Noorhidawati, A; Nasaruddin, F.H. (2016). Postgraduates' critical thinking practices while seeking for information. *Malaysian Journal of Library and Information Science*, 21 (3):35-56.
- Heinström, J. (2000). The impact of personality and approaches to learning on information behavior. *Information Research*, 5(3). 1-10.
- Hosseini, E. & Erfanmanesh, M.A. (2014). Sources of anxiety during information seeking process. *Scientific Journal Human Information Interaction*, 1 (3), 216-224. [In Persian]
- Jain, S. & Dowson, M. (2009). Mathematics anxiety as a function of multidimensional self-regulation and self-efficacy. *Contemporary Educational Psychology*, 34: 240-249.
- Karimkhani, A. & Neshat, N. (2016). The relationship between the big five personality information-seeking behavior of graduate students. *Scientific Journal Human Information Interaction*, 3 (3), 82-91. [In Persian]

- Kashi, Z., Nowkarizi, M. & Sanatjoo, A. (2018). The role of librarians, information services and information literacy skills of Ferdowsi University of Mashhad (FUM) graduate students in decreasing their information seeking anxiety. *Library and Information Sciences (LIS)*, 20 (4), 30-55. [In Persian]
- Kavaroie, R., Momeni, E. & Haji Zynolabedini, M. (2016). Survey of the relationship between cognitive and metacognitive strategies and information-seeking behavior . *Knowledge Studies*, 2 (5), 59-78. [In Persian]
- Khademi, M., Kadkhodaie, M.S. & Abam, Z. (2016). Investigating the relationship of cognitive style with motivational, behavioral and cognitive aspects of "information-seeking" in high school students. *Quarterly Journal of New Thoughts on Education*, 12 (3), 201-219. [In Persian]
- Khowsrojerdi, M. (2009). Epistemology and information seeking behavior: outcome of a quantitative research. *Iranian Journal of Information Processing and Management*, 24 (2), 29-48. [In Persian]
- Khowsrojerdi, M., Olomi, T., Naghshineh, N. & Mohseni, N. (2009). The role of personality features on information-seeking behavior of graduate students at university of Tehran (2006-2007). *Iranian Journal of Information Processing and Management*, 24 (3), 35-60. [In Persian]
- Khoshian, N. (2013). The study of postgraduate students Internet anxiety of Shiraz University & Shiraz medical science University in the process of information-seeking. *Journal of Information Systems and Services*, 2 (4), 43-56. [In Persian]
- Malliari, A., Korobili, S. & Zapounidou, S. (2011). Exploring the information seeking behavior of Greek graduate students: A case study set the University of Macedonia. *The International Information & Library Review*, 34: 79-91.
- Mokhtari, H., davarpanah, M-R., dayyani, M. & Ahanchian, M.R. (2015). The relationship between students' epistemic beliefs and information behavior. *Library and Information Science Research Journal (LISRJ)*, 4 (2), 30-49. [In Persian]
- Naeimi, J., Mohamad esmaeeli, S. & Heidari, H. (2018). The Assessment of information-seeking behavior of khorasan Razavi seminary students with neural network approach. *Sciences and Techniques of Information Management*, 4 (1), 93-119. [In Persian]
- Marchionini G. (1995). Information seeking in electronic environments. New York: Cambridge University Press.
- Narmanji, M. & Nowkarizi, M. (2009). Internet anxiety in information search process among graduate students at Ferdowsi and Birjand Universities. *Iranian Journal of Information Processing and Management*, 25 (1), 111-129. [In Persian]
- Norouzi Chakly, A. (2006). The main and effective factors in the behavior of information seekers. *library and information science*, 9 (1), 144-175. [In Persian]
- Noukarizi, M. & Davarpanah, M.R. (2006). Analysis of the models of information seeking behavior. *library and information science*, 9 (2): 119-152. [In Persian]
- Nowkarizi, M. & Dehghani, K. (2014). Impact of Information Literacy Skills on the University of Birjand Student's Self-efficacy. *Library and Information Science Research*, 3 (2), 153-172. [In Persian]

- Noruzi, A. & Velayati, K. (2009). Scientific research collaboration: sociology of scientific collaboration. Tehran: Chapa. [In Persian]
- Parsaeian, M. (2016). The Relationship between learning styles and information seeking behavior in master degree students of medical sciences in Shahid Sadoughi University of medical sciences in Yazd. *The Journal of Medical Education and Development (JMED)*, 11 (2), 124-133. [In Persian]
- Rajabzadeh, M., Shirvani, A. & Treasury, S. (2006). Systematic review of evidence: from a collection of educational books on clinical service excellence. Under the supervision of Shahram Yazdani; Editors Saeed Hatami and Armin Shirvani. Tehran: Shahid Beheshti University of medical sciences and health services.
- Salimifar, Zh. & Riahinia, N. (2015). The relationship between self-efficacy beliefs and user's skills for searching in Persian and English databases. *National Studies on Librarianship and Information Organization (NASTINFO)*, 26 (2), Pages 127-140. [In Persian]
- Seif, M.H. (2016). Presenting a casual model for ethical behavioral intention of information technology among students of Shiraz University of Medical Sciences. *Medical Ethics*, 10 (35), 177-198. [In Persian]
- Sookhtanlo, M., Movahed, H. & Rezvanfar, A. (2010). Investigating the role of human resources and psychological characteristics on information seeking behavior of Iranian agricultural extension and education students. *Library and Information Sciences (LIS)*, 13 (2), 1014. [In Persian]
- Strech, D. & Sofaer, N. (2012). How to write a systematic review of reasons? *Journal Medical Ethics*, 38 (2), 121-126.
- Valizadeh, S. & Haririan, H. (2016). Nurses work motivation: a big challenge for health system; a review article. *Preventive Care in Nursing & Midwifery Journal Zanzan University of Medical Science*, 5 (2): 56-64. [In Persian]
- Weiler, A. (2004). Information-seeking behavior in generation Y students: motivation, critical thinking, and learning theory. *The Journal of Academic Librarianship*, 31 (1), 46-53.
- Wilson, T.D. (2000). Human information behavior. *Informing Science (Special Issue on Information Science Research)*, 3 (2), 49-55.
- Whitmire, E. (2004). The relationship between undergraduates' epistemological beliefs, reflective judgment, and their information seeking behavior. *Information Processing and Management*, 40 (1), 97-111.

COPYRIGHTS

© 2021, by the authors. Licensee SCU, Ahvaz, Iran. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)